

Вивчення проблеми у ґендерному ракурсі зумовило формулювання авторського розуміння поняття «валеологічна культура старших дошкільників і молодших школярів/школярок на засадах ґендерного підходу», яке трактується як частина культури зростаючої особистості, що функціонує у вигляді цілісної системи валеологічних знань, емоційно-оцінних ставлень, поведінки дівчаток і хлопчиків щодо збереження і зміцнення власного здоров'я та формується у паритетній взаємодії тріади «батьки – діти – педагоги» на принципах рівноправ'я, самоцінності та індивідуалізації статей [4, с. 6].

Отже, формування валеологічної культури у старших дошкільників і молодших школярів/школярок на засадах ґендерного підходу передбачає набуття дівчатками і хлопчиками системи валеологічних знань, умінь і навичок, дбайливе ставлення до власного здоров'я, гнучкий соціостатевий репертуар валеологічної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
2. Говорун Т. В. Ґендерна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді – К. : Академія, 2004. – 308 с.
3. Кравець В. П. Ґендерна педагогіка : навч. посібник / В. П. Кравець – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
4. Шульга І. М. Формування валеологічної культури у старших дошкільників і молодших школярів на засадах ґендерного підходу : автореф дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Шульга Ірина Мирославівна. – Київ, 2016. – 20 с.

Оксана Юр'єва,

кандидатка педагогічних наук,

старша викладачка

Національного університету «Острозька академія»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КАНАДИ

Ґендерна освіта у практичній діяльності вищих навчальних закладів передбачає формування змісту навчання відповідно до нових викликів суспільства формувати особистість, вільну від стереотипних уявлень про статі, здатну взаємодіяти з іншими членами суспільства без ґендерних упереджень та розвиватися відповідно до своїх вподобань заради повного розкриття особистісного потенціалу. Досліджуючи питання ґендерної освіти у вищих навчальних закладах Канади, можна дійти висновку, що ґендерний компонент досить широко представлений у їх навчальних планах, оскільки студентська молодь має змогу здобувати ґендерні знання як під час засвоєння базових дисциплін, у які ґендерний складник включений у вигляді окремих модулів, тем або питань, так і під час вивчення окремих курсів жіночих та ґендерних досліджень. Окрім

того, студенти/студентки мають змогу стати фахівцями у галузі жіночих та ґендерних досліджень, отримавши ступінь бакалавра, магістра та навіть доктора філософії із зазначеної спеціалізації.

Тематика ґендерних дисциплін зазвичай вміщує: 1) основні теоретичні та методологічні засади ґендерного аналізу; 2) феміністичну критику традиційного знання; 3) аналіз владних взаємин та привілеїв; 4) механізми конструювання та реконструювання ґендеру; 5) репрезентацію маскулінності та фемінності у суспільстві та у певній галузі; 6) професійні аспекти певної дисципліни у ґендерному вимірі. Канадські дослідниці К. Райс (C. Rice) та М. Хоббс (M. Hobbs) у своєму дослідженні зазначають про чотири основні тенденції, що простежуються у формуванні змісту ґендерних курсів у Канаді: 1) інтерсекціональність; 2) ґендерування та квіринг; 3) глобалізація, інтернаціоналізація та транснаціоналізація; 4) індигенізація та деколонізація [2, с. 143].

За визначенням Канадського дослідницького інституту досягнень жінок, поняття «інтерсекціональність» – це підхід, який має на меті вивчати взаємодію різноманітних суспільних обставин, що підсилюють нерівність та соціальне виключення [3, с. 5]. Таким чином, розуміння цього важливого поняття дає змогу усвідомлювати та пояснювати те, як, скажімо, сексуальність, належність до корінного населення, певного класу, раси, географічного регіону, вікової категорії, перебування у статусі біженця чи емігранта, або дієздатність чи недієздатність у взаємодії з іншими ширшими соціальними аспектами, такими як колоніалізм та неолібералізм, окреслюють жіночі статус і підпорядкованість [3, с. 2].

Друга змістова тенденція загострює увагу на ґендері та сексуальності як соціальних конструктах. Відбувається активне переформатування жіночих досліджень у ґендерні, які, у свою чергу, зосереджуються на вивченні ґендерної варіативності з історичної та крос-культурної позиції. Більше уваги стало приділятися питанням маскулінності, квір-досліджень, досліджень сексуальності й транс-фемінізму, які включають деконструювання бінарних категорій «жінка – чоловік» і «фемінність – маскулінність» та розширення понять статі, ґендеру і сексуальної ідентичності. У межах даної тенденції відбувається переосмислення ідеї «норми» та «нормативності», що проголошуються з позицій привілеїв та влади та інтегрування у зміст досвіду та точок зору «іншого» [1, с. 259].

Третя тенденція формування змісту ґендерної освіти є предметом жвавих обговорень у педагогічних і наукових колах Канади. На сучасному етапі глобалізаційний аспект переходить до інтернаціоналізації та до транснаціоналізації навчальних планів, оскільки термін «глобальний» все частіше асоціюється із «поглядом згори» й нечутливістю до відмінностей, що мали місце у минулих дослідженнях життя жінок країн «третього світу» [4, с. 67]. У межах інтернаціоналізації необхідно застосовувати анти-імперіалістичну, анти-колоніальну та анти-капіталістичну критику на перетині транснаціональних кордонів, визнавати відмінності та шукати

спільне [5, с. 503]. Сучасні дослідниці пропонують використовувати «транснаціональні» лінзи як складний багатогранний спосіб навчати студентство мислити про ґендер у світі, кордони якого змінюються [4, с. 79].

Вияви четвертої тенденції прослідковуються у «індигенізації» та «деколонізації» змісту ґендерної освіти. Зокрема, «індигенізація» включає інтеграцію філософської думки та поглядів корінного населення Канади у навчальні дисципліни, які, на думку дослідниць, варто включати не окремою темою, а вплітати у теми усього курсу. «Деколонізація» передбачає антиколоніальну критику західних світоглядів та складних пригноблюючих владних структур, що їх підтримують. Декolonізацію варто розглядати як тривалий процес культурного, лінгвістичного і психологічного звільнення від колоніальної влади, у тому числі і в царині вищої освіти [6, с. 98].

Проаналізовані тенденції засвідчують динамічність та невпинний розвиток ґендерної освіти, що відповідає вимогам часу, та на рівні реалізації виявляється у постійному оновленні змістових елементів освітніх програм із урахуванням останніх наукових досліджень і теоретичних надбань у галузі ґендерної теорії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bacon J. Teaching Queer Theory at a Normal School / J. Bacon // Journal of Homosexuality. – 2007. – Vol. 52. – No 1. – P. 257–283.
2. Hobbs M. Rethinking Women's Studies: Curriculum, Pedagogy, and the Introductory Course / M. Hobbs, C. Rice // Atlantis. – 2011. – Vol. 35, No 2. – P. 139–149.
3. Intersectional Feminist Frameworks: An Emerging Vision. – Ottawa: Canadian Research Institute for the Advancement of Women (CRIAOW), 2006. – 19 p.
4. Kaplan C. Transnational Practices and Interdisciplinary Feminist Scholarship: Refiguring Women's and Gender Studies / C. Kaplan, I. Grewal // Women's Studies on its Own: A Next Wave Reader in Institutional Change / Ed. R. Wiegman – London: Duke University Press, 2002. – P. 66–81.
5. Mohanty C. «Under Western Eyes» Revisited: Feminist Solidarity through Anticapitalist Struggles / C. Mohanty // Signs: Journal of Women in Culture and Society. – 2002. – Vol. 28, No 2. – P. 499–535.
6. Smith L. T. Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples / L. T. Smith. – London: Zed Books, 1999. – 224 p.